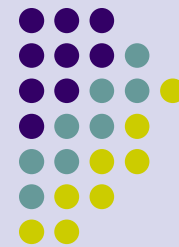
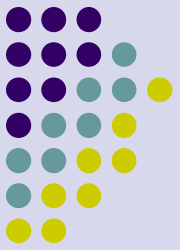

Psychologie adolescentů

Základní charakteristika

Je určen zájemcům o hlubší pochopení psychiky adolescentů – kombinuje se v něm teoretický výklad témat, která souvisejí s obdobím adolescence a diskuse nad konkrétními problémy adolescentů (s využitím struktury Bálintovských skupin). V tomto smyslu je založen na maximální aktivitě zúčastněných.

Psychologie adolescentů

Vyučuje:

- prof.. PhDr. Petr Macek, CSc., tel: 54148484949, macek@fss.muni.cz
- Mgr. Juliana Ševčíková 342854@fss.muni.cz
- Mgr. Martina Hanžlová martina@fss.muni.cz

Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny a Katedra psychologie,
FSS MU, Joštova 10, 602 00 Brno

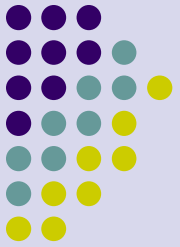
Rozvrh:

- 1. 10. , 12.11. 10. 12. 2010

Podmínky pro získání kreditů:

- Podmínkou pro získání kreditů je:
- úspěch v znalostním písemném testu
- přijatá seminární práce

Psychologie adolescentů

Požadavky na seminární práci

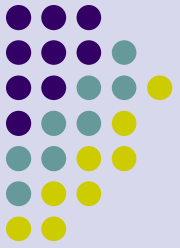
- Seminární práce na vybrané adolescentní téma (rozsah: 9 000 - 10 000 znaků včetně mezer). Práce musí kombinovat reflexi daného tématu v literatuře (výzkumy, současné poznatky) a vlastní názor autora. Doporučený postup: Autor si vybere odbornou stať, referující o empirickém výzkumu u adolescentů (Československá psychologie, Psychológia a patopsychológia dieťaťa, Journal of Adolescence). Seznámí se důkladněji s teoretickým rámcem, ze kterého daný výzkum vychází. Seminární práce tedy bude vycházet z více literárních zdrojů, nejen z uvedené stati, a současně bude doplněna vlastním komentářem (osobním stanoviskem, úvahou, kritickou interpretací) k výsledkům prezentovaného výzkumu a problému.

Důležité termíny:

- do 30. 10. nahlásit téma seminární práce s velmi stručnou anotací a s uvedením zdroje (vybraného článku), o který se budete ve své práci opírat, téma odevzdat do složky IS: PSY743: Studijní materiály/Odevzdavárna/Témata písemných prací
- do 30. 12. odevzdat písemnou práci do složky IS: PSY743: Studijní materiály/Odevzdavárna/Písemné práce

Písemný test

- Bude zahrnovat celkem 15 otázek, kterými bude zjišťovat znalosti z pojmů, základních poznatků a teorií psychologie adolescence. Bude se opírat o uvedenou monografii Adolescence (Macek, 2003), konkrétně o znalost kapitol 1, 2, 3. Test bude mít převážně uzavřené otázky, nutné je zodpovědět správně minimálně 10 otázek z 15.

Požadavky na písemnou práci:

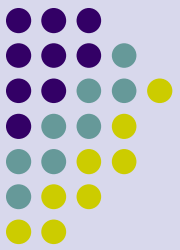
- Písemná práce bude založena na studiu nové odborné literatury a na využití alespoň dvou empirických studií, zpracovaných z impaktovaných časopisů (minimálně jedna studie) nebo recenzovaných časopisů (s využitím elektronických databází, např. Journal of Adolescence, Journal of Research on Adolescence, Journal of Early Adolescence, Journal of Adolescent Research, Developmental psychology, Československá psychologie, E-psychologie, Psychológia a patopsychológia dieťaťa). Zvolené téma (např. sebepojetí, identita, rizikové chování, vztahy s vrstevníky, rodiči, profesní orientace, politická socializace, partnerské vztahy, osamělost v adolescenci atd.), bude nejdříve velmi stručně vymezeno teoreticky, potom budou představeny výzkumy k danému tématu.

Téma práce nahlásit 30.10.

- Hodnotí se: Schopnost vymezit téma a charakterizovat problém, vzhled do problematiky, interpretace a kritické zhodnocení výsledků výzkumu. Dále práce s literaturou (rozsah a využití domácích i zahraničních pramenů) a formální zpracování (stylistika, gramatika, citace).
- Rozsah práce: cca 6 – 7 tis. znaků (bez mezer)
- Termín odevzdání: 30. 12. 2010

Požadavky na zkoušku

- Zkouška má písemnou podobu. Jedná se o písemný test, který má zpravidla 15 otázek. Otázky v textu jsou uzavřené i otevřené. Jsou vědomostní, ověřující základní poznatky, termíny, pravidla, teorie, včetně jejich autorů. Zkouší se v rozsahu odpřednášených témat a zadané povinné studijní literatury

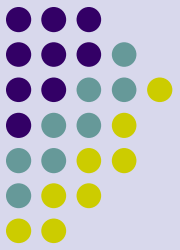

Dospívání dnes: co je typické, co je jiné než dřív...

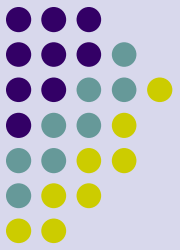
Vymezení dospívání

- puberta, pubescence, adolescence,
- dospívání a mládí
- děti, mládež, dorost, teenageři
- druhé desetiletí života (WHO: 10 – 19 let)
- časná adolescence (11 – 14)
- střední adolescence (14 – 17)
- pozdní adolescence (17 – 20?)

Počátek dospívání (časná adolescence)

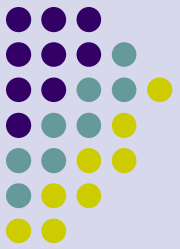
- Počátek dospívání byl a je tradičně determinován biologicky a psychologicky nově stále větší měrou i sociálně
- Dominují **pubertální změny**. Některé **psychické a sociální změny v rané adolescenci lze považovat za přímý důsledek pubertálních** změn. Typické je např. zvýšení zájmu o vrstevníky opačného pohlaví, jež je posilován právě projeveným pohlavním pudem a výskytem sekundárních pohlavních znaků.
- **Další změny** se objevují v té stejné době, ale **nejsou v přímém vztahu k pubertě**, např. kognitivní změny (formální operace, abstraktní myšlení atd..).
- **Některé změny** v tomto věku **jsou především determinovány společenskými podmínkami** a nejsou primárně vázány na biologické dozrávání a psychické změny
- Pojem **psychosociálního moratoria**

Změny v pojetí dospívání – historický pohled

- 1. Adolescence jako bouře a vzdor resp. jako generační konflikt**
(G.S. Hall, 1904, S. Freud, A. Freud, 1946)
hlavní témata: vzpoura, příprava na profesi, oidipovský komplex, obrany já
- 2. Adolescence jako určité období pro splnění vývojového úkolu**
(R. Havighurst, 1948; E. Erikson, 1968).
společenská očekávání, hledání vlastní identity, životní cesta, moratorium
- 3. Adolescence jako konceptualizace životního prostoru**
K. Lewin, 1939; U. Bronfenbrenner, 1979
osobní význam a strukturace životního prostředí dospívajícího, kulturní vlivy, adolescentní kultura a subkultury
- 4. Adolescence jako utváření vlastního vývoje**
(R. Lerner, 1985, 2001; P. Baltes, 1997; Arnett, 2000)
dospívající jako aktivní subjekt vlastního vývoje, dospívající jako podnět pro ostatní, období adolescence jako hodnota sama o sobě, přesahy do dospělosti

Změny v pojetí dospívání – historický pohled

Vzdor, vzpoura a příprava na dospělost
(negace identity dospělých)

Vývojový úkol a společenský tlak
(dosažení „společensky správné“ identity)

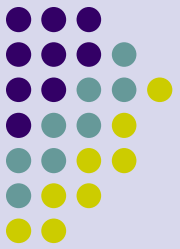
Prostor pro seberealizaci a životní styl
(hledání vlastní hodnoty, utváření „pravé adolescentní identity“)

Start do autorství vlastního života
(adolescentní identita jako reflexe vlastní přítomnosti a budoucnosti - procesu celoživotního utváření)

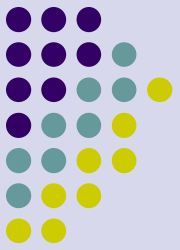

Aktuální změny v pojetí dospívání: v čem se liší současná generace od generací předchozích

- **Vyhrocení mezigeneračních vztahů**, které sejevilo téměř jako nezbytný předpoklad pro překonání závislosti na autoritách a jako jediná cesta k dosažení vlastní autonomie, **není dnes klíčovou charakteristikou dospívání**.
- **Z mnoha výzkumů vyplývá, že převážná většina dospívajících si se svými rodiči „spíše rozumí“** (Petersen, 1988). Tam, kde se objevuje hodně konfliktů, jde často o situaci, kde byly problémy a střety (byť ne tak zjevné) již v dětství (Coleman, Hendry, 1999).
- Tradičně se v této souvislosti zdůrazňovalo, že vliv rodičů na dospívající děti postupně klesá a narůstá význam vrstevnických vztahů. Novější výzkumy však dokládají, že **význam rodičů se sice mění, ale v zásadě neklesá** (Nurmi, 2001; Adams, Berzonsky, 2003; Macek, 2003).

Aktuální změny v pojetí dospívání: v čem se liší současná generace od generací předchozích

- snížil se význam genderových stereotypů a norem, např. v oblasti sebehodnocení dívky „dohánějí“ chlapce
- zvýšila se hodnota zábavy, volného času
- „správné“ a „dobré“ je významově stále blíže tomu, co je „silné“
- v pozdní adolescenci „odklad závažných rozhodnutí“
- zvýšila se hodnota osobního rozhodnutí, svobody a „kontroly“ nad sebou samým
- velký tlak na to „mít hodnotu“ být „uznávaný“
- problém identity a hodnotového zakotvení